Sveriges Landskaps Historia

25 Landskap i Sverige

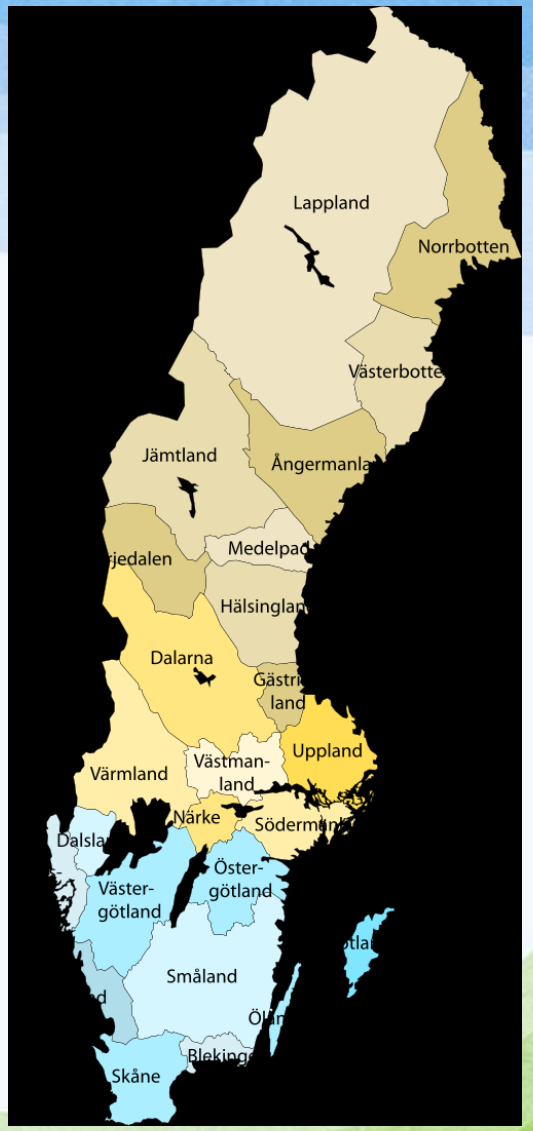

Källa: Wikipedia

En grov, icke exakt indelning av Sveriges landskap år 1560.

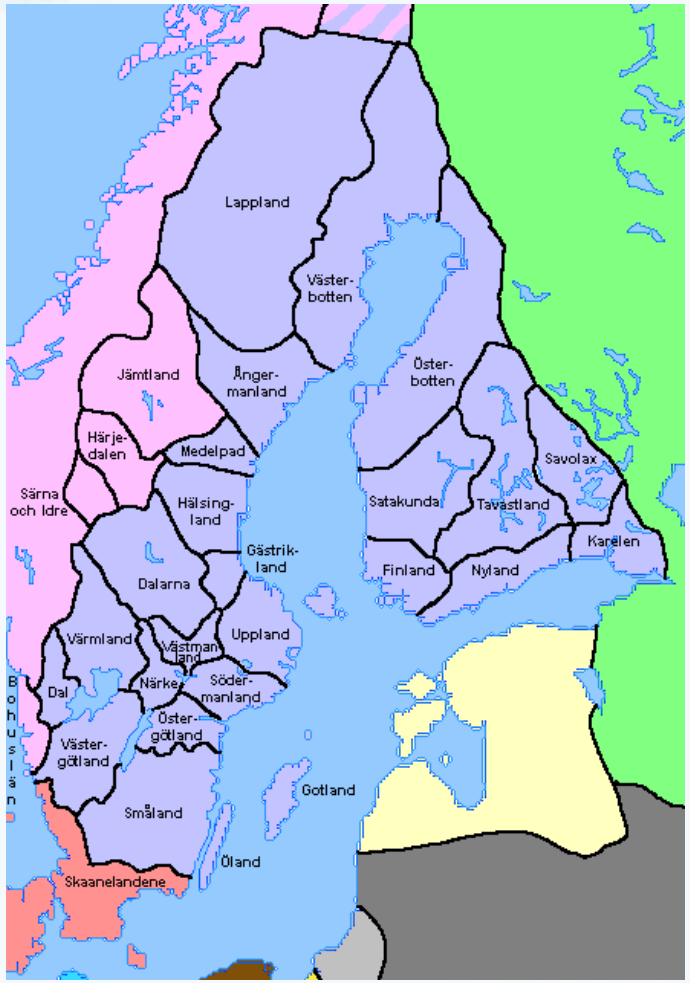

Landskap i Sverige är en kvarleva av en äldre indelning av landet som ersattes som grundläggande förvaltningsenheter av Sveriges län genom regeringsformen 1634. Landskapen har dock fortsatt vara en använd indelning, vilket uttrycks i officiella vapen och i kungahusets hertigtitlar. Landskapen utgör också kulturella identifikationer.

Det finns 25 landskap i Sverige som grupperas i tre landsdelar, Götaland, Svealand och Norrland.

Kungsljus

Ekoxbaggar

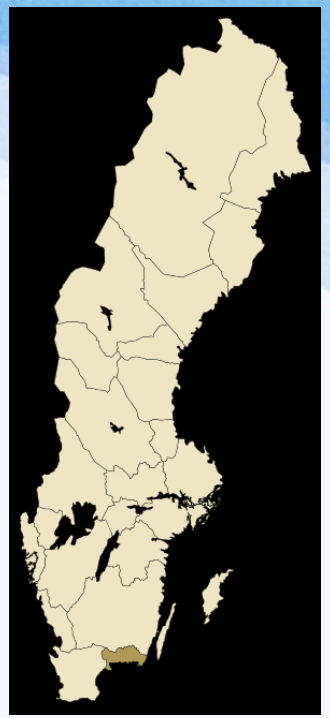

Blekinge

Blekinge var under flera hundra år gränsland mellan Danmark och Sverige. cirka 890 nämns Blekinge som tillhörande svearna

Kommuner år 1952 i Blekinge län.

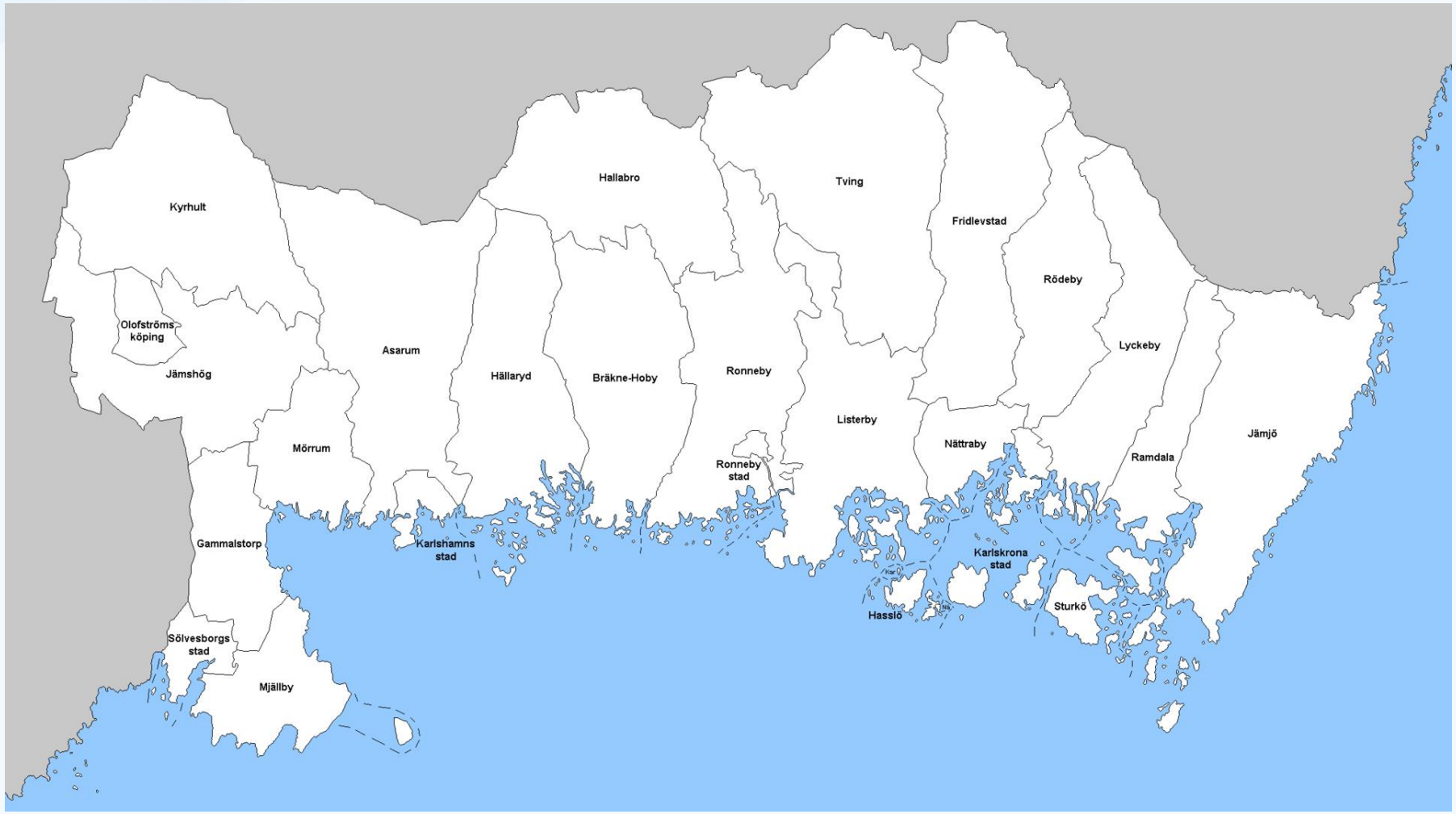

Blekinge

Redan på 1060-talet skall landskapet ha kristnats av biskop Egino från Dalby. Adam av Bremen skriver i fjärde bokens fjortonde kapitel: ”Men om vi vänder tillbaka till det baltiska havets mynning i norr, möter vi först nordmännen, därefter skjuter det danska landskapet Skåne fram, och öster därom bebor götarna ett vidsträckt område upp till Birka”. I fjärde bokens sjunde kapitel skriver Adam följande: ”Skåne är den yttersta delen av Danmark och utgör en halvö”.

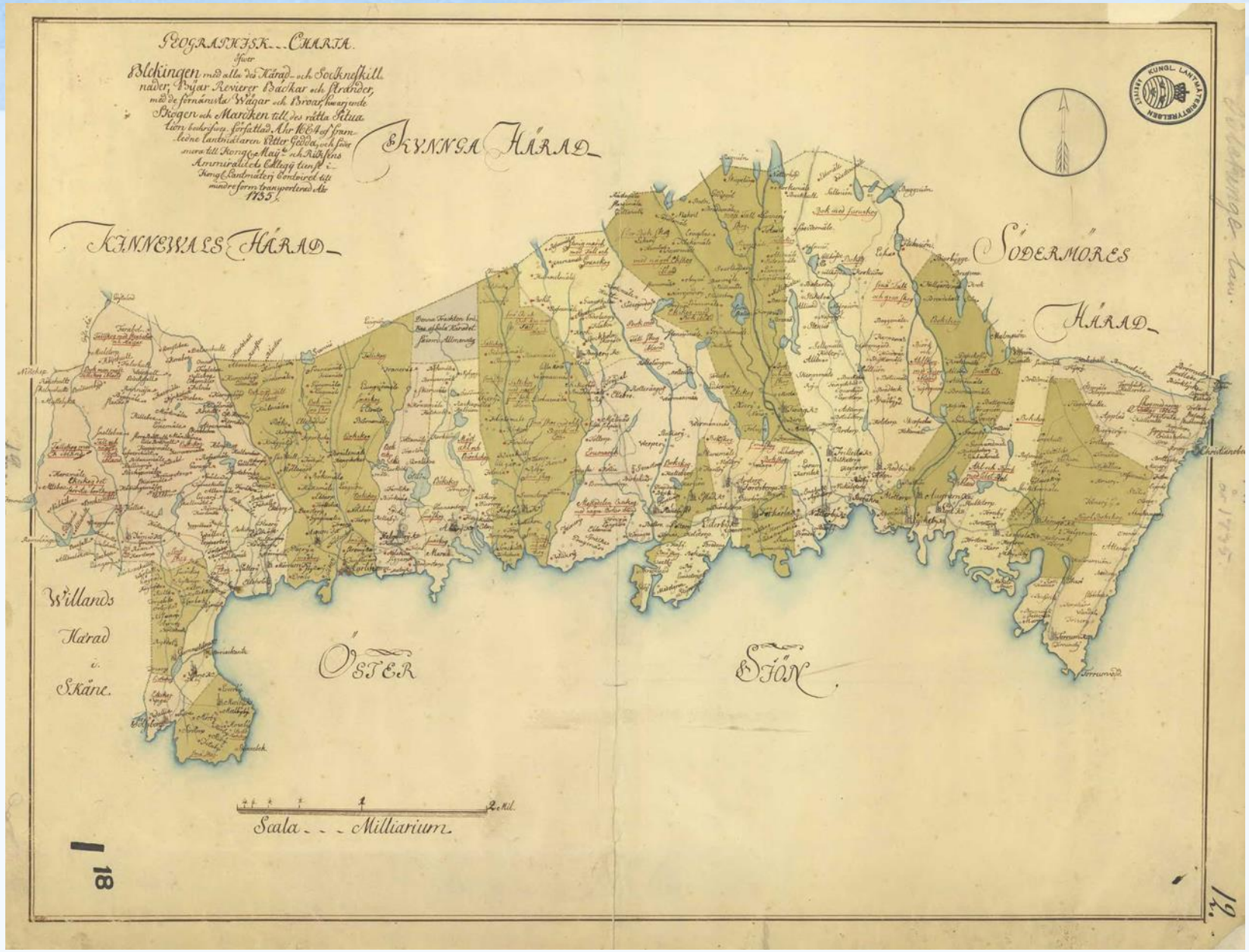

Äldre karta över Blekinge från 1735.

Vildkaprifol

Knubbsäl

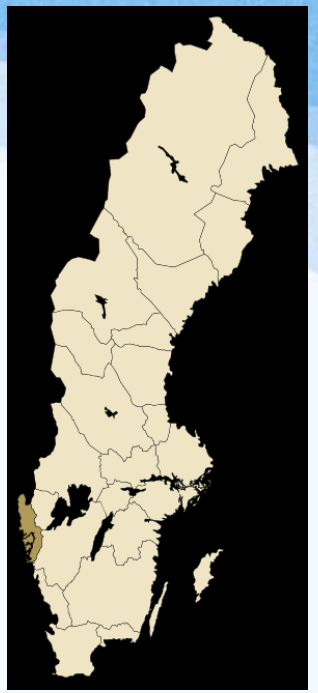

Bohuslän

Bohuslän omtalas indirekt som ett danskt landskap då Ottar från Hålogaland under 880-talet seglade från Skiringssal i Vestfold till Hedeby.

Bohuslän

Under kungar som Magnus Olavsson och Harald Sigurdsson Hardråde var Norge under en tid på 1000-talet på offensiv mot grannrikena. Norskt riksterritorium säkrades söderöver genom Bohuslän till Göta älv. Landskapet kom att bli en del av Viken som innefattade kustområdena runt Oslofjorden och öster om Skagerrak.

Området omtalas i islänningasagorna och fornaldarsagorna, då tillsammans med Østfold under namnet Alvhemmen.

Sillfisket

1175–1225 (50 år)

1420–1490 (70 år)

1556–1588 (32 år)

1660–1680 (20 år)

1747–1808 (61 år)

1878–1898 (20 år)

Sillfisket har varit avgörande för Bohusläns historia. Åtta stora sillperioder i Bohuslän finns nedtecknade

Liten blåklocka

Berguv

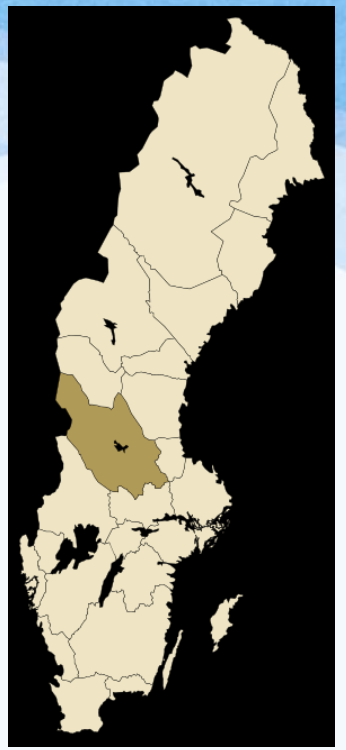

Dalarna

Det äldsta omnämnandet av Dalarna är från Sverresagan i vilken landskapet kallades för Järnbäraland och beskrevs som ett hedniskt land som lydde under sveakungen år 1177.

Dalarna

Området ingick från omkring 1300 i Västmanlands och Dalarnas lagsaga som fanns kvar till 1849. Landskapet kom tidigt att bli industrialiserat i södern och organiserades i ett Bergslagen. Landskapet förblev i övrigt ett nybyggarområde, särskilt i områdena utanför Siljan och Dalälven. Finnmarken förblev ett nybyggarområde in på 1800-talet.

På 1500-talet flydde Gustav Vasa till Dalarna undan Kristian II. Se Gustav Vasas öden och äventyr i Dalarna. År 1521 stod slaget vid Brunnbäcks färja mellan Kristian II:s och Gustav Vasas trupper, de senare anförda av Peder Svensson från Vibberboda och Olof Bonde från Norrbärke socken. De svenska styrkorna vann och danskarna jagades ut ur landskapet.

Dalarnas kommuner

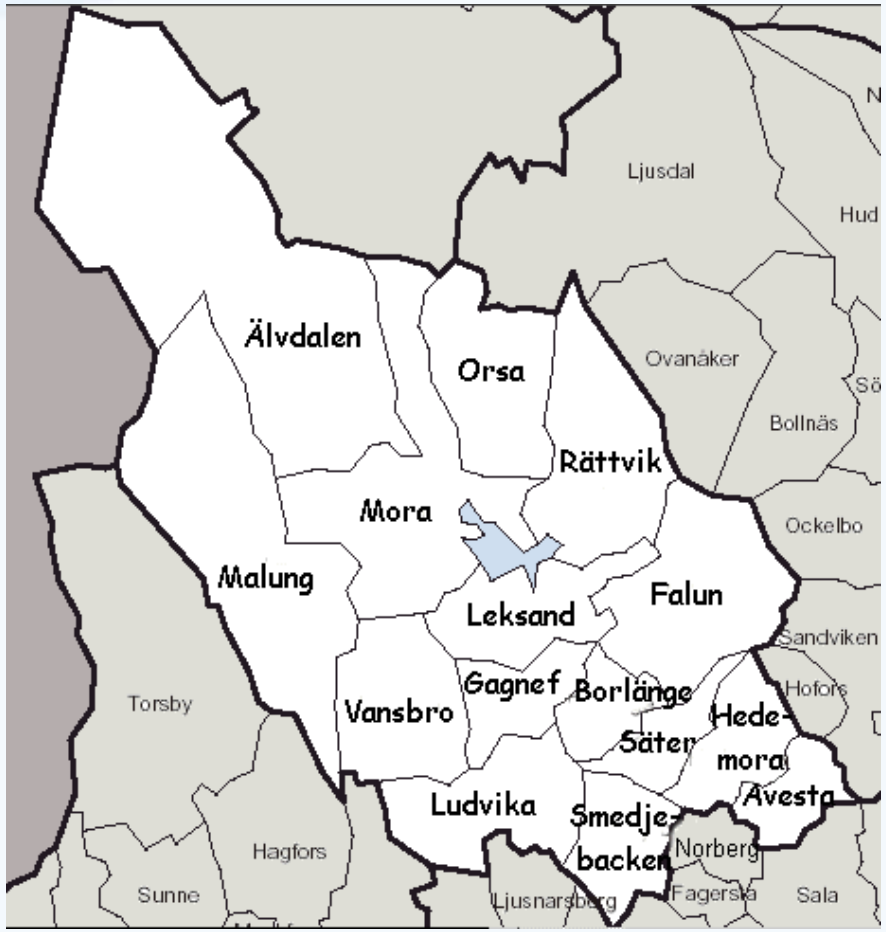

Gustav räddas ner i källaren undan danskarna

Vid Isala lada uppehöll sig Gustav Vasa under vintern 1520 som flykting undan danskarna. När danska knektar sökte efter honom visste kronoskytten Sven Elfsson och dennes hustru på råd och behandlade den blivande kungen som dräng.

Gustav Vasa talar till dalkarlarna i Mora

Han vädjar till deras egna förflutna och om hur de förut följt både Engelbrekt och Sturarna mot den danske kungen. Moraborna tycke nog att Gustav har rätt i sak men har svårt att helt och fullt tro honom samtidigt som man inte är riktigt känner för att starta ännu ett uppror. Denna tveksamhet gör Gustav arg och ledsen och han beger sig på snöskor mot Sälen för att ta sig vidare mot den norska gränsen. Han är besviken på svenskarna, han ger upp tanken på uppror och frihet för Sverige och han flyr vidare mot Norge.

Förgätmigej

Korp

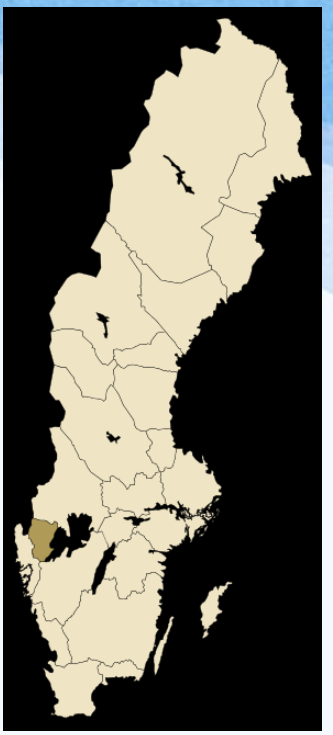

Dalsland

Enligt Heimskringla regerade Erik Emundsson över Dalsland, Västergötland, Bohuslän och Värmland i slutet av 800-talet.

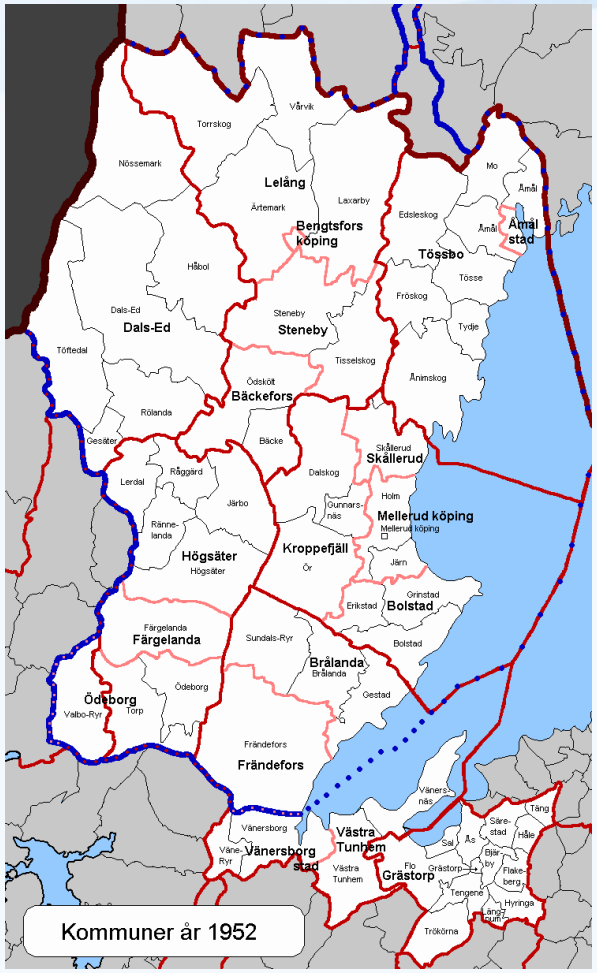

Socknar

Socknar i Dalsland samt Vänersborgs- och Grästorps kommun. Socknars namn är skrivet i liten storlek, något större storlek är kommunerna som fanns år 1952. De forna kommunernas gränser markeras i rosa, dagens i rött, länsgräns i mörkrött och landskapsgräns i blått. Den dalsländska socknen Valbo-Ryr ligger dock i Munkedals kommun.

Dalsland

Harald Hårfager ska dock ha erövrat allt land väster om Göta älv och Vänern, inklusive Värmland i samband med att han enade Norge. Tidpunkten för när Dalsland blev svenskt är osäker men det bör ha skett före år 1000. Hundra år senare hävdade Magnus Barfot åter de norska anspråken på Dalsland men Inge den äldre vägrade godkänna dessa krav och strider uppstod. Magnus brände och härjade i de dalsländska och värmländska skogsbygderna och fortsatte över Vänern till Kållandsö där han byggde en enkel fästning. Sedan Magnus lidit flera nederlag slöts fred under trekungamötet i Kungahälla 1101. Magnus gifte sig då med Inges dotter Margareta Fredkulla och ska ha fått Dalsland som hemgift. Men Magnus dog redan 1103 och Norge förlorade Dalsland.

Murgröna

Igelkott

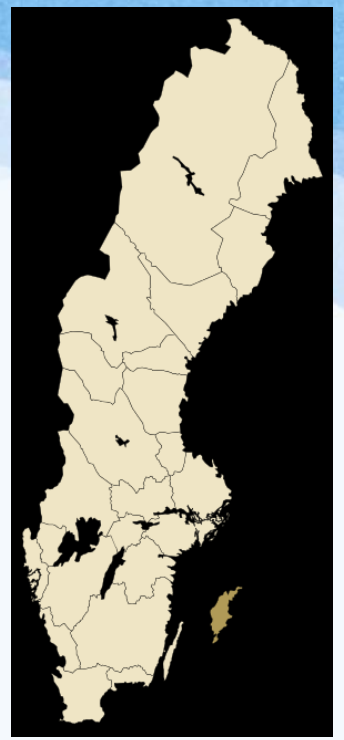

Gotland

Gotland har fått sitt namn efter folkslaget gutar, vars förled gut- torde härröra från äldre urgermanska med betydelsen utgjuta, möjligen som en beteckning för män och är formellt helt identiskt med folknamnet goter.

Gotland

Det ursprungliga namnet på ön var Gutland,(a) kutlandi 1000-talet, med runskrift, vilket med latinska bokstäver blir a Gutlandi. På 1300-talet skrevs namnet som Gutland. Förledet betecknar gutar och efterledet är 'land'. Detta kan tolkas som 'område, rike' eller som 'ö'. I såväl svenskt som danskt talspråk assimilerades "tl" till "ll" (jämför med Jutland/Jylland), vilket gav upphov till formen Gulland.

Dagens svenska namn Gotland med o härrör, likt många andra namn längs Sveriges kuster, från lågtyskan genom a-omljud. Till början av 1920-talet stavades Gotland med två t som Gottland. Enligt SCB:s folkräkning från 1930 skedde ändringen av stavningen enligt ett regeringsbeslut den 12 november 1923.

Almedalen i Visby

Redan på 1200-talet var Visby ett viktigt säte för den framväxande Hansan. Stadens befolkning var då till viss del tysk, men det tyska befolkningselementets makt har kraftigt överdrivits i historieskrivningen.

Avtal mellan Tyska orden och Gotland 1399.

Under kriget mellan Albrekt av Mecklenburg och drottning Margareta hade "sjörövare", kända under namnet vitaliebröderna, etablerat sig på Gotland. Dessas framfart drabbade Visbys borgare hårt och då dessa hade nära band till Tyska orden såg sig högmästaren Konrad von Jungingen nödsakad att ingripa. I mars 1398 landsteg således en ordensarmé bestående av 4 000 man på ön.

Liljekonvalj

Tjäder

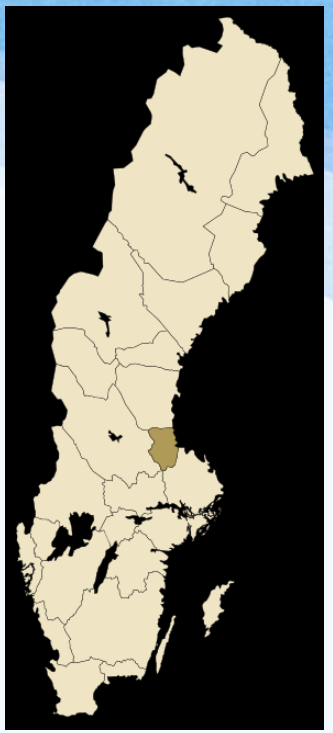

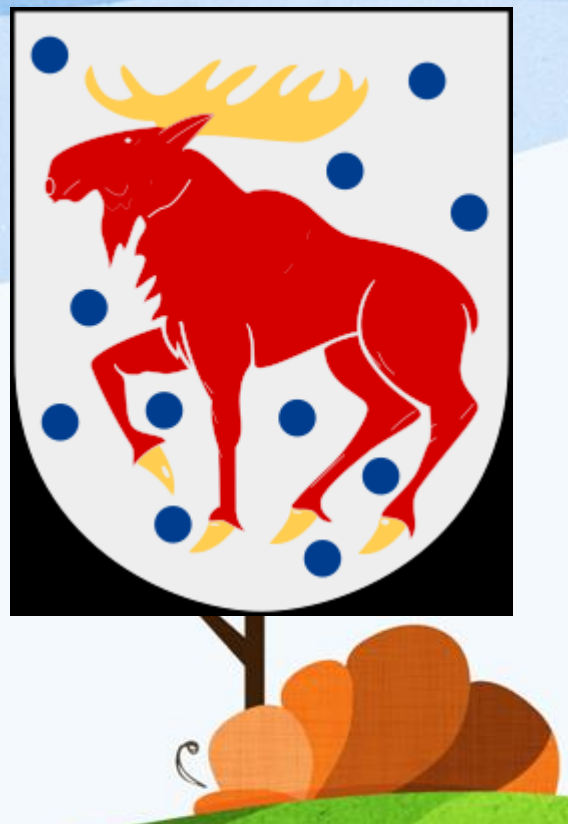

Gästrikland

Gästrikland är tidigast omnämnt i historiskt källmaterial 1253 och kallades då Gestrikalandia.

Gästrikland

Trots att södra Gästrikland karaktäriseras av god odlingsareal skiljer sig Gästrikland från grannlandskapen Hälsingland och Uppland i avseendet att spår av odling och bebyggelse saknas från tiden före Kristi födelse. Detta kan möjligen bero på att den dolts av senare odling på samma plats. Näringen till och med folkvandringstid baseras främst på småskalig renskötsel och älgfångst för husbehov.

Replika av björkebåten byggd på Vikingaskeppsmuseet i Roskilde
Björkebåten från Hille socken har daterats till 400 e.Kr. Den största gravhögen i landskapet är Axmarhögen i Hamrånge socken.

Gästrikland ingår i en vidare definition av Bergslagen och fynd av järnhantering under järnåldern har gjorts i landskapet, exempelvis Kråknäsjärnet från 400 e.Kr. Järnhantering i Gästrikland och södra Hälsingland tros under Vendeltiden (600-talet och senare) ha konkurrerat ut den omfattande järnframställning som tidigare bedrevs i Mellannorrland

Gävle slott

Åren 1583–1593 lät kung Johan III påbörja byggnationen av ett kyrkslott; en slottsbyggnad där kyrkorummet är det centrala. Slottet hade ett helt annorlunda utseende än det nuvarande. I likhet med andra Vasaslott hade det torn med spiror och utsirade gavlar. Arkitekt var Willem Boy och byggnaden stod klar 1597. Efter att ha förfallit under flera år rustades slottet upp under 1650- och 1660-talet och byggnaden blev högkvarter för landshövding och landsstaten.

Hårginst

Lax

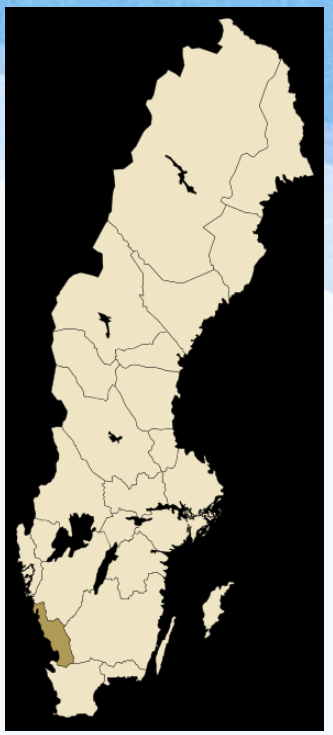

Halland

Landskapets namn kommer troligen från Hovs hallar (hällar), som är belägna i nordvästra Skåne, väster om Båstad

Halland

Fornminnen finns från alla tidsperioder efter istidens slut. Från bondestenåldern härstammar landskapets 6 dösar och 5 gånggrifter samt 49 hällkistor. Ett stort antal lösfynd, ofta olika typer av yxor, finns från alla delar av Halland men de dominerar längst i söder, vilket visar att det fanns mänsklig aktivitet så gott som överallt.

Bronsåldern var troligen en period av relativt goda materiella förhållanden i Halland, vilket syns på de förnäma föremålen av brons och guld. Befolkningen ökade sannolikt och många fornlämningar finns bevarade från perioden, däribland 752 rösen i främst den norra delen av landskapet och ett stort antal bronsåldershögar i den södra delen. Bland fornlämningarna finns totalt över 1100 gravhögar och rösen.

Halmstads slott 1941

Halmstad låg ursprungligen på den plats där Övraby kyrkoruin nu ligger. Från de fynd som gjorts verkar området ha bebyggts under 1000- och 1100-talet. I samband med utgrävningar i Örjans vall-området gjordes fynd av en medeltida borg samt mynt, keramik med mera. Det är därför möjligt att det fanns en tillfällig handelsplats där, medan den bofasta bebyggelsen låg vid Övraby.

Lodjur

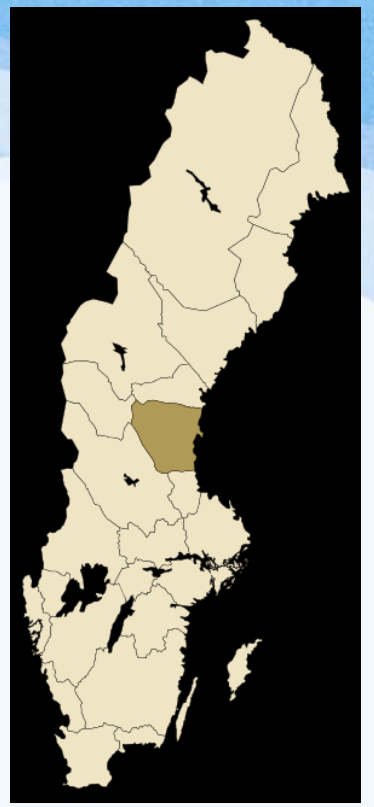

Hälsingland

Den del av Stor-Hälsingland som låg väster om Bottniska viken motsvarar således dagens Hälsingland, Ångermanland, Medelpad och södra Västerbotten, och var uppdelat i tredingar.

Lin

Hälsingland

Hälsingland hade vid ingången till 1300-talet ett löst förhållande till Sverige. Så sent som 1317 slog hälsingarna ihjäl sveakungens skatteuppbördsman, men år 1331 hade samarbetet med Sverige och beskattningen börjat accepterats och statsmakten började se Hälsingland som del av Sverige. Ännu år 1374 lydde Hälsingland under sin egen landskapslag, som därefter ersattes med landslagar. Men statsmakten hade fortsatt problem med att få hälsingarna att se sig som en del av Sverige. Beskattningen fortsatte att vara ett problem fram till Gustav Vasas tid vid makten, varefter problemen avtog successivt.

Hälsingegården Erik-Anders i Söderala socken.

Gården består numera av mangårdsbyggnaden, vilken anses vara uppförd under 1810-talet, då bonden Erik Andersson tog över gården efter sin mor som blev änka i unga år, samt av en större ekonomibyggnad från början av 1900-talet.

Brunbjörn

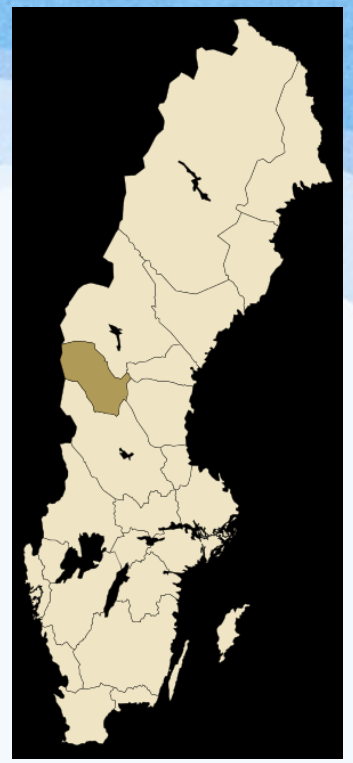

Härjedalen

Den främsta representanten för Härjedalens bondekultur är Härjulf Hornbrytare. Han nämns i den redan nämnda gränsdragningen från 1273.

Mosippa

Härjedalen

Efter att Sverige bröt sig ur Kalmarunionen 1523 gick Härjedalen från att vara centralt placerad i Skandinavien till ett gränsområde mellan Sverige på ena sidan och Danmark-Norge på den andra. Härjedalen blev ockuperat tillsammans med Jämtland under det nordiska sjuårskriget och skiftade statstillhörighet ett flertal gånger. Värre kom det att bli på 1600-talet. Baltzarfejden, en del av Kalmarkriget, startade 1611 och svenskarna gick fram hårt, hus plundrades, kvinnor våldtogs[källa behövs] och gårdar i Hede socken brändes ned, likväl som majoriteten av Svegs gårdar, varvid många kom att fly till Norge. 1644 kom svenskarna tillbaka (Hannibalsfejden)

Svegs kyrka

är den fjärde i ordningen av Svegs huvudkyrkor. Den första sägs vara den som Ljot lät resa

Älg

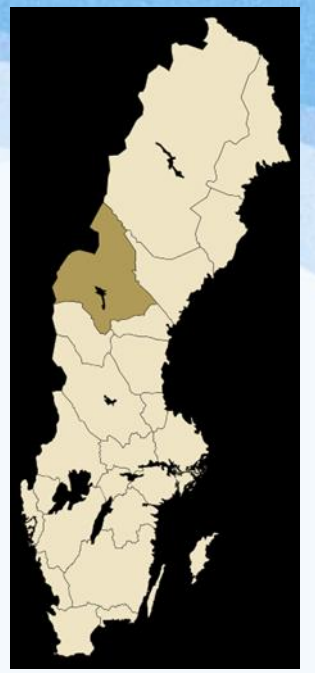

Jämtland

Under vikingatiden blev bebyggelsen mer omfattande, vilket kan ses som en bekräftelse på uppgifter i Snorre Sturlassons sagor

Brunkulla

Jämtland

Efter att Norge förenats med Danmark år 1536 kom Jämtland att styras från Köpenhamn och blev ofta en krigsskådeplats under de dansk-svenska krigen. Dessa resulterade i att Jämtland avskildes från Danmark-Norge och blev en del av Sverige genom freden i Brömsebro 1645. Därefter gjorde Danmark upprepade försök att vinna Jämtland åter, och lyckades även två gånger, kortvarigt 1657 och något längre 1677 i och med återerövringen av Jämtland. Båda gångerna hälsades norrmännen som befriare och vid den senare ockupationen bedrev jämtarna snapphaneverksamhet mot svenska armén.

Frösöstenen.

Stenen stod ursprungligen på Frösöns östligaste spets, vid Östersundet, mittemot dagens Östersund. På grund av den nya bro och trafiklänk som byggdes mellan 1969 och 1971 är stenen numera placerad framför landstingshuset cirka 100 meter från sin ursprungliga plats.

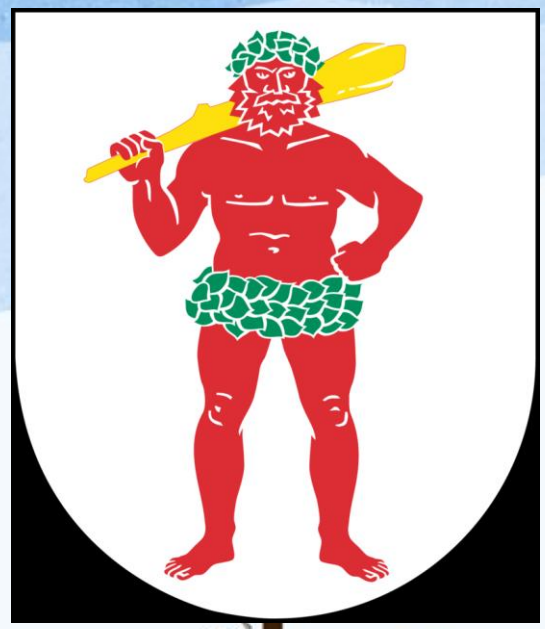

Fjällräv

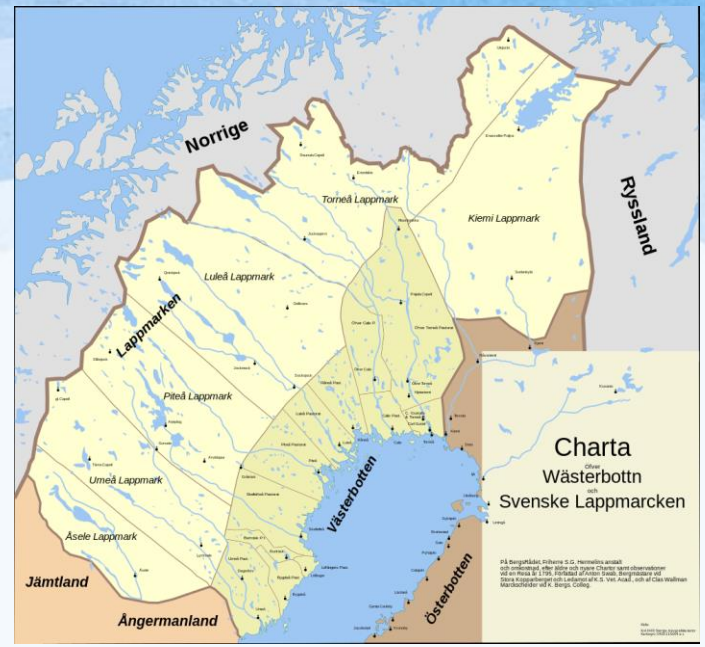

Lappland

Det första skriftliga belägget för ordet lappmark är i ett brev av kung Magnus Eriksson 1340, där han utfärdar bestämmelser om "the landzender wårtt Rijkes som vidh Helsingeland och Ångermannaland liggiandes äre, benemdh Laepmark"

Fjällsippa

Lappland Landskapets bildande 1766 och tidiga indelningar

Det första skriftliga belägget för ordet lappmark är i ett brev av kung Magnus Eriksson 1340, där han utfärdar bestämmelser om "the landzender wårtt Rijkes som vidh Helsingeland och Ångermannaland liggiandes äre, benemdh Laepmark". I brevet fastslogs att alla "som åå Christo tro, eller till Christna tro sig omwenda wele" fick ta sig mark och ägor i Lappmarken, under förutsättning att de betalade skatt till kungen och brukade Hälsinglands lag och sedvänjor (Hälsingelagen).

Ordet har använts på olika sätt under olika tider. Ursprungligen betecknade det helt enkelt det område som dominerades av mer eller mindre nomadiserande samer, till skillnad från den odlade bygden. I och med 1673 års lappmarksplakat infördes särskilda förmåner för nybyggare i Lappmarken, och därefter har olika former av särlagstiftning funnits för området.

Kung Magnus på framsidan av Codex Aboensis av landslagen uppkallad efter honom, 1430-talet.

Det första skriftliga belägget för ordet lappmark är i ett brev av kung Magnus Eriksson 1340, där han utfärdar bestämmelser om "the landzender wårtt Rijkes som vidh Helsingeland och Ångermannaland liggiandes äre, benemdh Laepmark". I brevet fastslogs att alla "som åå Christo tro, eller till Christna tro sig omwenda wele" fick ta sig mark och ägor i Lappmarken, under förutsättning att de betalade skatt till kungen och brukade Hälsinglands lag och sedvänjor (Hälsingelagen).

Skogshare

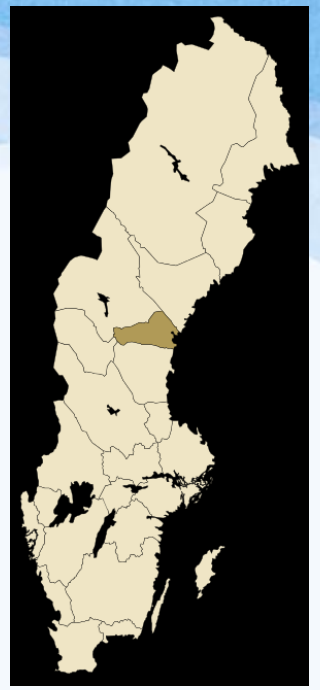

Medelpad

Den viktigaste skattepersedeln från Medelpad kom under medeltiden att bli skinn och lärft, enligt Hälsingelagen

Gran

Medelpad

Medelpad räknades ända in på 1400-talet som en del av Hälsingland (idag ibland kallat stor-Hälsingland) och löd fram till 1374 under Hälsingelagen, bevarad sedan 1320. Åtminstone ett exemplar av Hälsingelagen förvarades under tiden den var gällande fastkedjad vid kyrkoväggen i Selångers kyrka.

Stor-Hälsingland var vid denna tid administrativt indelad i tre delar, tredingar eller folkland, där den nordligaste tredingen hette Nordanstig, och troligen åsyftade Medelpad (tidigare var den etablerade uppfattningen att det var Nordanstig i dagens Norra Hälsingland på grund av omnämnande av Norrstigen)

Landskapskarta över Medelpad från 1769.

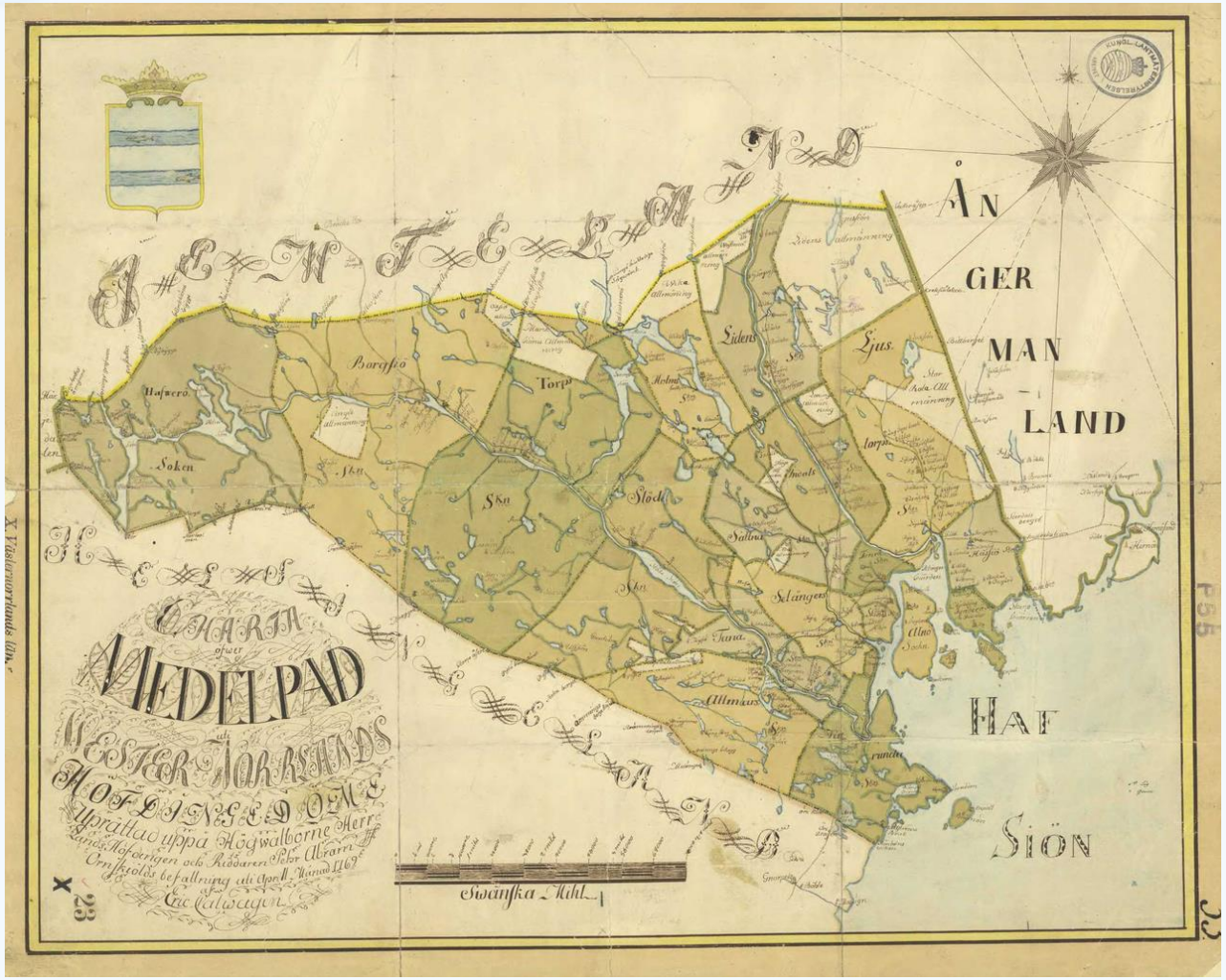

Lavskrika

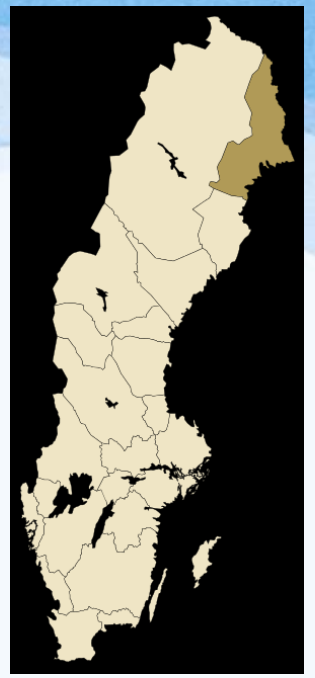

Norrbotten

Från 1400-talet blev det vanligare att skilja mellan Västerbotten och Österbotten.

Åkerbär

Norrbotten

Piteå socken bildades på 1320-talet och omkring 1330 Luleå socken och omkring 1340 Torneå socken vilket kan ses som ett första medvetet införlivande av området i det svenska riket. Från denna tid till omkring 1550 hade birkarlarna mer eller mindre monopol på att handla med samerna i rikets nordligaste delar. De delade upp Lappmarken mellan sig i handelsdistrikt, som kom att kallas för Torne, Lule och Pite lappmarker. Dessa områden blev sedan administrativa områden då Gustav Vasa på 1550-talet avskaffade birkarlarnas gynnade ställning och i stället lät egna lappfogdar ta upp skatt direkt av samerna. 1621 bildades så Piteå stad och Luleå stad för att ta vara på områdets handelsmöjlighter.

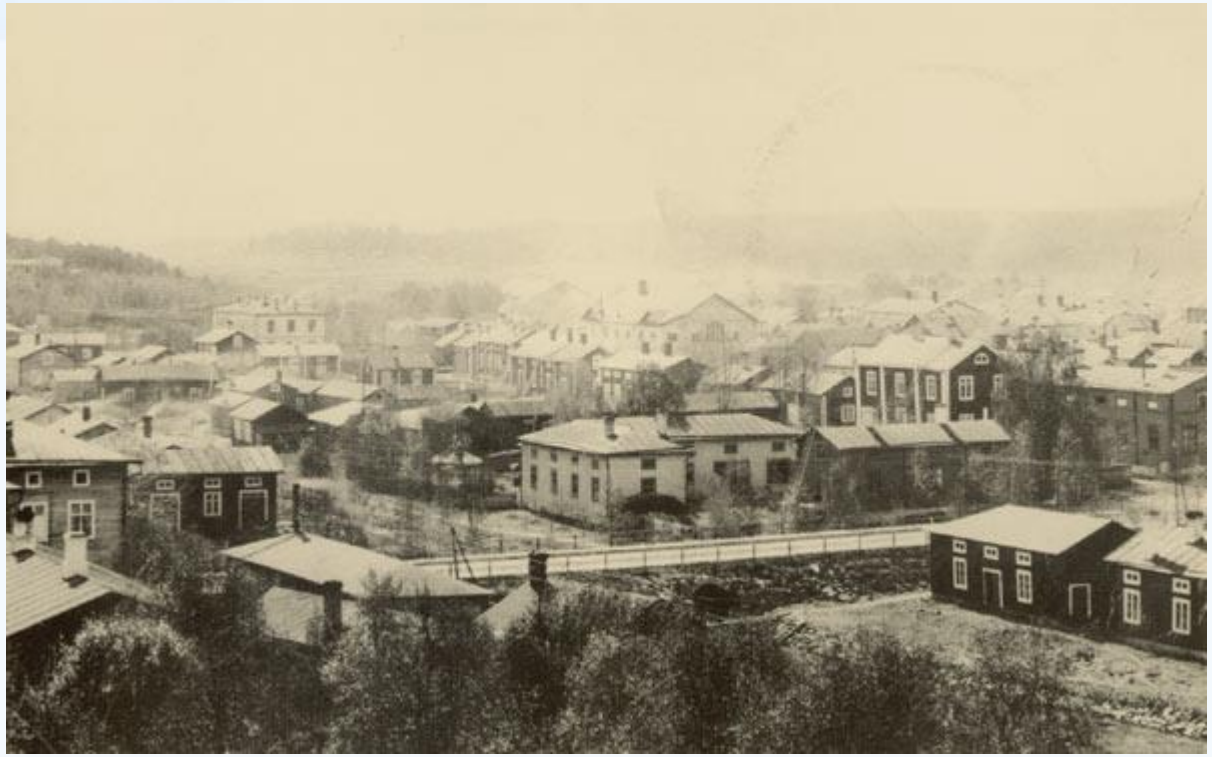

Vy från kyrkan över kyrkbron över Piteå centrum år 1906.

Piteå fick stadsprivilegier den 12 maj 1621 vid Öjeby kyrka i Öjebyn men flyttades till sin nuvarande plats 1667 efter en brand året innan. Den 1 januari 1863 inrättades Piteå stad som stadskommun när 1862 års kommunalförordningar trädde i kraft. Kommunreformen 1952 påverkade inte indelningarna i området, då varken Västerbottens eller Norrbottens län berördes av reformen

Hasselmus

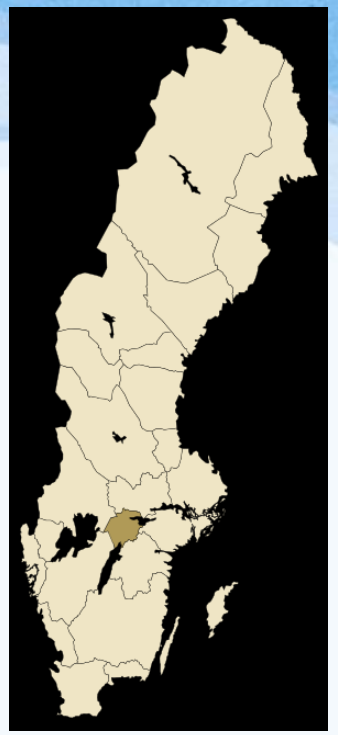

Närke

Namnet Närke (Neeric 1165–81) anses komma av ett ord, när, som används om smala höjsträckningar och sund. Det är samma ord som finns i namnet Norrbyås (Nerboahs 1275).

Gullviva

Närke

Närkes omfattning var från början av 1300-talet ungefär som nu. I norr räknades emellertid även Noraskog intill 1570-talet till Närke. Närke var ursprungligen delat i tre tredingar och utgjorde en egen lagsaga, Närkes lagsaga. Ur lagsagan överfördes 1617 Noraskogs socken till Västmanlands och Dalarnas lagsaga. 1817 tillfördes Karlskoga härad till lagsagan och 1827 resten av Värmland, varvid lagsagans namn ändrades till Närkes och Värmlands lagsaga. Alla Närkes härader förutom Sundbo (och Noraskog) ingick i Örebro slottslän.

Från 1634 till 1639 var Närke en del av Närkes och Värmlands län som då bestod av Närke, Värmland, Dalsland och Västmanlandsdelen av nuvarande Örebro län, förutom Fellingsbro härad.

1400-talsporträtt av kung Magnus

De tidigaste uppgifterna om Närkes omfattning från början av 1300-talet anger ungefär samma gränser som nu. I norr räknades emellertid även Noraskog till Närke. Närke, som ursprungligen var delat i tre tredingar, utgjorde en egen lagsaga och ägde en lagbok, som stadfästes av Magnus Ladulås

Kronhjort

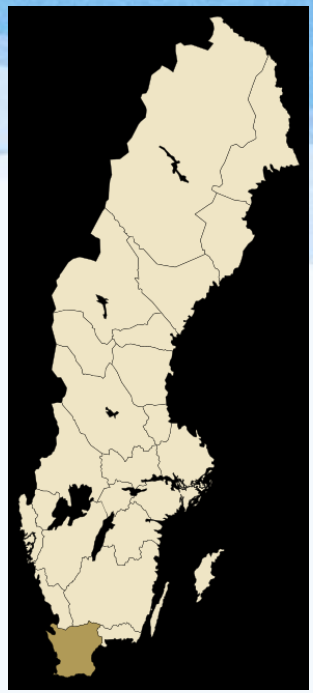

Skåne

Perioden 1658–1700 kännetecknas av Skånes snabba försvenskning. Danmarks försök att återerövra Skåne under det så kallade skånska kriget 1675–79 misslyckades

Prästkrage

Skåne

Skåne blev från Harald Blåtands samling av Danmark, under senare delen av 900-talet, en del av Danmark, tillsammans med Halland, Blekinge och Bornholm i historielitteraturen benämnt Skåneland eller Skånelandskapen. År 1060 inrättades Lunds stift, som 1104–1152 var ärkestift för de nordiska rikena, och 1164–1531 överordnat ärkestiftet i Uppsala. Lund kom därmed att fungera som kulturellt centrum, fram till reformationen, för både Danmark och Sverige.

Drottning Margareta

Under 1400- och 1500-talen utgjorde Skåne tillsammans med Själland kärnan i det danska riket. Drottning Margareta residerade ofta där, och en stor del av Danmarks främsta ätter bosatte sig och byggde slott i Skåne. Med reformationen, som genomfördes i Skåne på 1530-talet, förlorade kyrkan sin dominerande ställning medan adelns inflytande ökade, så att över hälften av Skånes jord vid 1600-talets mitt ägdes av adeln.

Freden i Roskilde

Freden i Roskilde är det fredsfördrag mellan Sverige och Danmark-Norge som slöts i den danska staden Roskilde den 26 februari 1658, och som avslutade, det av Danmark startade, Karl X Gustavs första danska krig. Under kriget hade, bland annat, Karl X Gustav från Jylland tågat på isen över Bälten mot Köpenhamn med den svenska armén. Resultatet av freden blev att Danmark avträdde Skåne, Blekinge, Halland, Bohuslän, Bornholm samt Trondheims län till Sverige. Freden bröts dock redan till sommaren samma år.

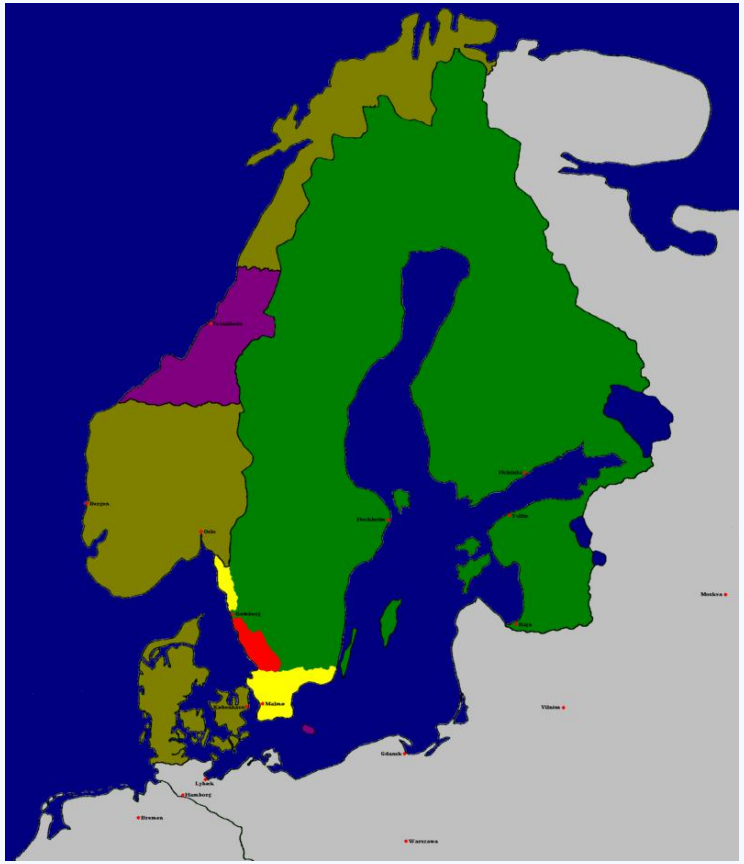

Lunds domkyrka

Slaget vid Lund var ett fältslag under skånska kriget som stod den 4 december 1676 i ett område norr om staden Lund i Skåne. Striden stod mellan den invaderande danska armén bestående av ungefär 13 000 soldater under Kristian V och den svenska armén bestående av ungefär 8 000 soldater under Karl XI. Det är ett av de blodigaste slag som stått på nordisk mark

Utter

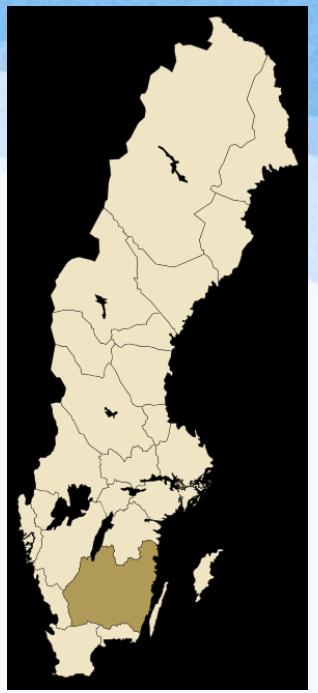

Småland

Enligt Sigfridslegenden (från början av 1200-talet) skulle kristendomens första förkunnelse i Småland ha skett genom Sankt Sigfrid, som säges ha döpt Olof Skötkonung, alltså i början av 1000-talet.

Linnea

Småland

Efter Dackefejden tog det decennier innan ekonomin och befolkningen i större delar av Småland hade återhämtat sig. Småland blev under 15-1600-talen fram till Roskildefreden 1658 utsatt för danska och svenska arméers härjningar under de olika svensk-danska krigen. Speciellt svårt hemsökt blev Småland under Nordiska sjuårskriget (1561), Rantzaus vinterfälttåg (1567-1568), uppbrännandet av Växjö (1570) samt under Kalmarkriget (1611-1613). Även 1644 omtalas danska härjningar i västra Småland. Sista gången danska trupper visade sig som fiender i småländska bygder var under Karl XI:s krig. Samtidigt innebar tiden efter Blekinge och Skåne införlivats i Sverige att det småländska kustlandskapet blev missgynnat genom att Kalmars roll som gränsbefästning övertogs av den nygrundade blekingestaden Karlskrona.

Vikingatiden

De olika bygderna i vikingatidens Småland. Röda och svarta punkter anger landskapets runstenar. Röda punkter visar på runstenar med texter om långväga färder.

Fiskgjuse

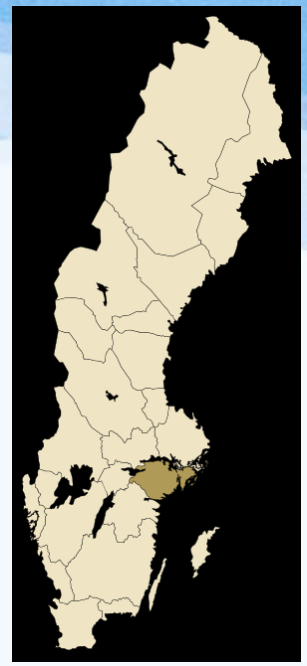

Södermanland

Södermanlands lagsaga med egen lagman kan följas från 1280-talet. Landskapet hade egen lag, Sudermanna lagbok, stadfäst 1327.

Vit näckros

Södermanland

Under Gustav II Adolfs och Karl XI:s regeringar anlades fabriker och manufakturverk i Södermanlands städer. Krigen ökade efterfrågan på stångjärn, kanoner, stick- och huggvapen, harneskplåtar och andra bearbetade järnvaror. Landskapet själv var under 1600-talet förskonat från krig och har sedermera endast en gång utsatts för fientliga härjningar, nämligen 1719, då Östersjökusten med städer, bruk och herrgårdar skövlades och brändes av ryska trupper. Genom segern vid Baggensstäket slogs fienden tillbaka och Stockholm räddades.

Havsörn

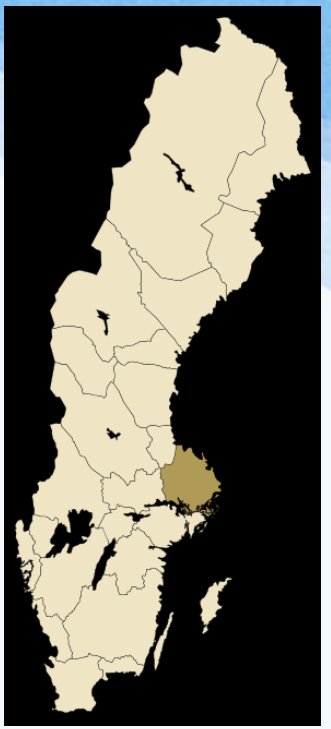

Uppland

Vid tiden för Kalmarunionen och senmedeltid fanns fram till 1557 Stäkes län, som omfattade de tre häradena Bro och Håbo väster och Ärlinghundra öster om den gamla farleden Görväln-Skarven-Sigtunafjärden, från Mälaren till Sigtuna.

Kungsängslilja

Uppland

Landskapet omfattade under medeltiden samma område som i dag förutom Ekerön, som först år 1544 överfördes från Södermanland. På 1160-talet blir Sigtuna först ärkebiskopssäte i Sverige och från år 1164 Uppsala. Uppsala blir därmed medelpunkt för den nya religionen kristendomen i Sverige. Upplands stormän bekämpade den svenska kungamakten på 1200-talet men kuvades och kom senare att utgöra ett statsbärande skikt. Senast under 1200-talet börjar staden Stockholm växa fram. Det sedvanliga året för stadens grundande är år 1252. År 1477 grundas Uppsala universitet. Uppsala förblir Sveriges intellektuella medelpunkt i flera århundraden därefter.

Domkyrkan

Uppsala domkyrka började planeras år 1258 och invigdes 1435.

Kungshögarna

Kungshögen Uppsa kulle i Runtuna socken

Uppsala kulle ligger i Runtuna socken i Nyköpings kommun och är Södermanlands största kungshög med en diameter på 55 meter och en höjd på nio meter.

Högen antas vara från järnåldern, och är enligt sägnen sagokungen Ingjald Illrådes grav som ska ha stupat vid Runnviken. Uppsa kulle har aldrig undersökts närmare arkeologiskt.

Varg

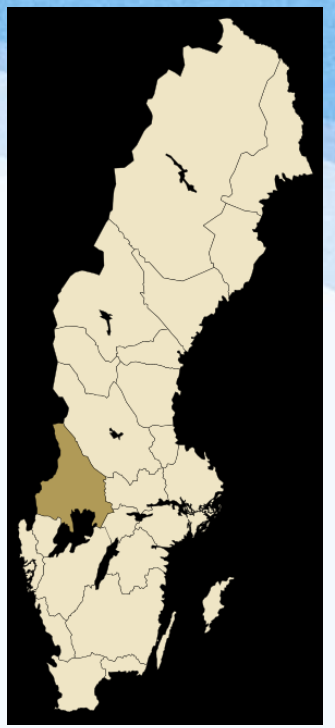

Värmland

Värmland tillhörde de svenska regioner varifrån emigrationen var som störst, med 97 234 emigranter mellan 1850 och 1910, varav 77 574 till USA

Skogsstjärna

Värmland

Värmland synes i början av historisk tid ha haft förbindelser med Norge, och dess befolkning tog ännu på 1200-talet del i de norska inbördesstriderna, varvid stora bygder brändes ner. Denna Värmlands inriktning torde stå i samband med den goda förbindelse som den så kallade Edsvägen mellan Värmland och Glommadalen utgjorde med sjöfartsled uppför Byälven och genom sjöarna Glavsfjorden och Ränken. I samband med Vänerlandskapens efter hand under medeltiden ökade förbindelser med Östsverige har även Värmland knutits fastare till det svenska riket. Landskapet var ett av Sveriges glesast befolkade områden under medeltiden, i genomsnitt beroende på de stora vidderna i norr och de bergiga områdena längst i väster men skilde sig föga från andra landskap i den södra delen närmast Vänern. Det omfattade på 1300-talet nio härader och var administrativt indelat i två sysslor, Öster- och Västersysslan. I skattelängderna som finns bevarande från mitten av 1500-talet framgår det att befolkningen ökade kraftigt från 1600-talets början och seklerna därefter, men enligt domböcker och köpebrev handlade det till att börja med ibland om att man återupptog mark och gårdar som legat öde sedan digerdöden.

1580

1580 började den finska invandring som befolkade en stor del av Värmlands ödebygder. Vid denna tid fick Värmlands järngruvor, som var kända från medeltiden, ett starkt uppsving och räknades redan på 1600-talet som synnerligen värdefulla. Av städerna tillkom Kristinehamn 1582 men förlorade dessa 1584 och fick åter stadsrättigheter 1642, Karlstad 1584 och Filipstad 1611 men förlorade dessa år 1694 och fick åter dessa 1835.

Storspov

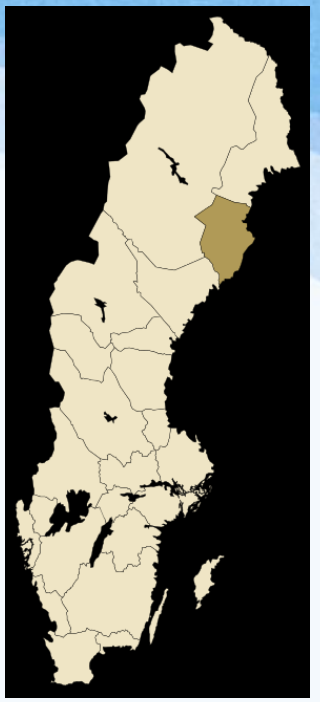

Västerbotten

Från 1600-talet började gruvdriften i norra Västerbotten, och den leddes av soldater, bruksknektar. Bruksindustrin i Västerbotten började på 1750-talet. Sågverk anlades under början av 1700-talet,

Kung Karls spira

Västerbotten

Från 1500-talet värvades bondebefolkningen som soldater till Västerbottens fänika, och en stor andel av västerbottningarna var sedan soldater under indelningsverkets tid i Västerbottens regemente som utgjordes av 8 kompanier: Livkompaniet, Överstelöjtnantens kompani, Majorens kompani, Lövangers kompani, Kalix kompani, Bygdeå kompani, Skellefteå kompani och Piteå kompani. 1677 vann Västerbottens regemente slaget vid Landskrona. Kustlandet drabbades av de så kallade Rysshärjningarna under de sista åren av det stora nordiska kriget, 1714–1721, där gårdar brändes och kyrkor plundrades, och hela Umeå brändes ner. 1809 inträffade slaget vid Sävar, det sista slaget i Sverige, varunder många svenskar avled. Samtidigt utbröt en rödsotsepidemi som tog livet av en stor del av befolkningen. Kontakterna med Finland var mycket täta, och när Finland 1809 avträddes till Ryssland isolerade detta landskapet.

Bonnstan i Skellefteå.

Från 1600-talet började gruvdriften i norra Västerbotten, och den leddes av soldater, bruksknektar. Bruksindustrin i Västerbotten började på 1750-talet. Sågverk anlades under början av 1700-talet, och timmerflottning blev ett vanligt inslag i det västerbottniska samhället. Tjära var en viktig handelsvara, och 10 % av all tjära i Sverige under 1700-talet tillverkades i Västerbotten

Trana

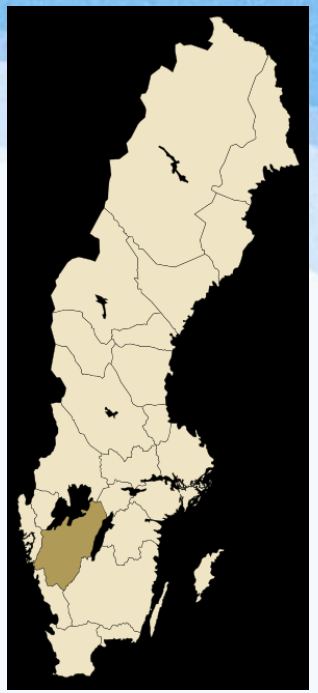

Västergötland

Landskapet delades upp genom 1634 års regeringsform i två landshövdingedömen

Ljung

Västergötland

De många megalitgravarna har gjort landskapets förhistoriska tid känd, framförallt gångrifterna på Falbygden. Många fynd av guld- och bronsföremål tyder på tidiga kontakter med omgivande folkgrupper. Västergötlands befolkning tog tidigt emot kristendomen, och har med Västgötalagen Sveriges äldsta landskapslag. Under tidig medeltid var landskapet skådeplats för inbördeskrig och maktstrider, ibland med stöd av soldater från danska Halland, eller norska Bohuslän. Senmedeltid och Vasatid innebar strider mellan svenska och danska kungar, där de senare ville återupprätta Kalmarunionen.

Skaraborgs slott

Modell av Skaraborgs slott på Västergötlands museum i Skara. Slottet brändes i samband med danskarnas anfall mot Västergötland vintern 1612.

Rådjur

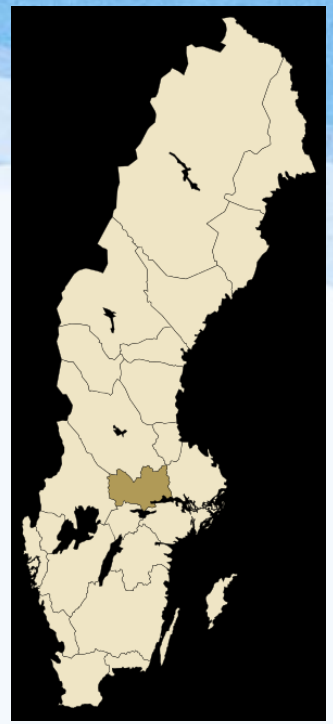

Västmanland

Västmanland eller "västmännens land" har fått sitt namn i geografisk jämförelse med Uppland,

Mistel

Västmanland

Efter inlandsisens avsmältning blev Mälarlandskapen befolkade västerifrån, vilket finns belagt av flera arkeologiska fynd. Med bondenäringen införande runt 4000 f.Kr. ökar antalet fornminnen betydligt, och en nyhet var de importerade flintyxorna från Skåne eller Danmark. Alla de olika kulturerna från bondestenåldern (c:a 4000–1800 f.Kr.) finns företrädda, liksom fynd från bronsålderns olika perioder.

Landskapet har 20 000 kända fornlämningar. En övervägande del av fornlämningarna utgörs av gravar från yngre järnåldern och särskilt betydande är gravfältet Anundshögsområdet med skeppssättningar från vikingatiden, eller seklerna närmast före, samt båtgravsfälten vid Norsa i Köping och vid Tuna i Badelunda socken från vendeltid, 550–800. Monumentala är de 45 kända fornborgarna i Västmanland varav en av de största är fornborgen på Visberget i Munktorps socken.

Skeppssättningar vid Anundshög.

Högen är Sveriges största gravhög, den näst största högen ligger i Skalunda. Den är 9 meter hög och 64–68 meter i diameter. En härd under högen har med C14-metoden daterats till 210–540 e.Kr vilket enligt Riksantikvarieämbetet innebär att högen troligen kan dateras till folkvandringstid–vikingatid Högen har ett avplanat krön som skadats av rovgrävning år 1788. En trätrappa leder upp till toppen.

Bäver

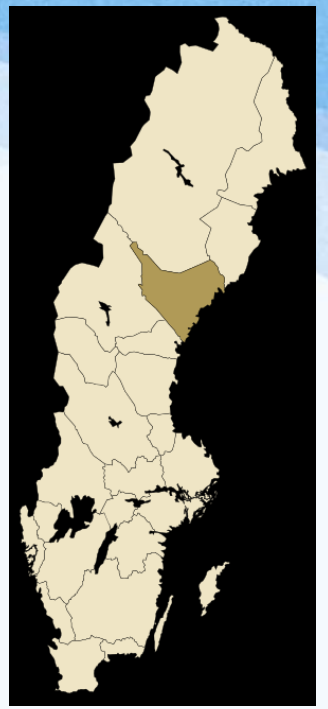

Ångermanland

Landskapet omnämns för första gången i slutet av 1100-talet i den latinska källskriften Historia Norvegiæ, då under namnet Angaria, som uppgavs vara ett av de land som gränsade mot Norge.

Styvmorsviol

Ångermanland

Landskapet omnämns för första gången i slutet av 1100-talet i den latinska källskriften Historia Norvegiæ, då under namnet Angaria, som uppgavs vara ett av de land som gränsade mot Norge. I det äldsta dokument som tar upp alla socknar inom området, sexårsgärden från 1314, återfinns den senare ångermanländska socknen Häggdånger under Medelpad, samtidigt som de senare västerbottniska socknarna Umeå och Bygdeå ligger under rubriken Angermannia. Umeå och Bygdeå hörde dock aldrig helt och fullt till Ångermanland, att döma av formuleringar i Hälsingelagen.

År 1585 fick Ångermanland sin första stad, Härnösand.

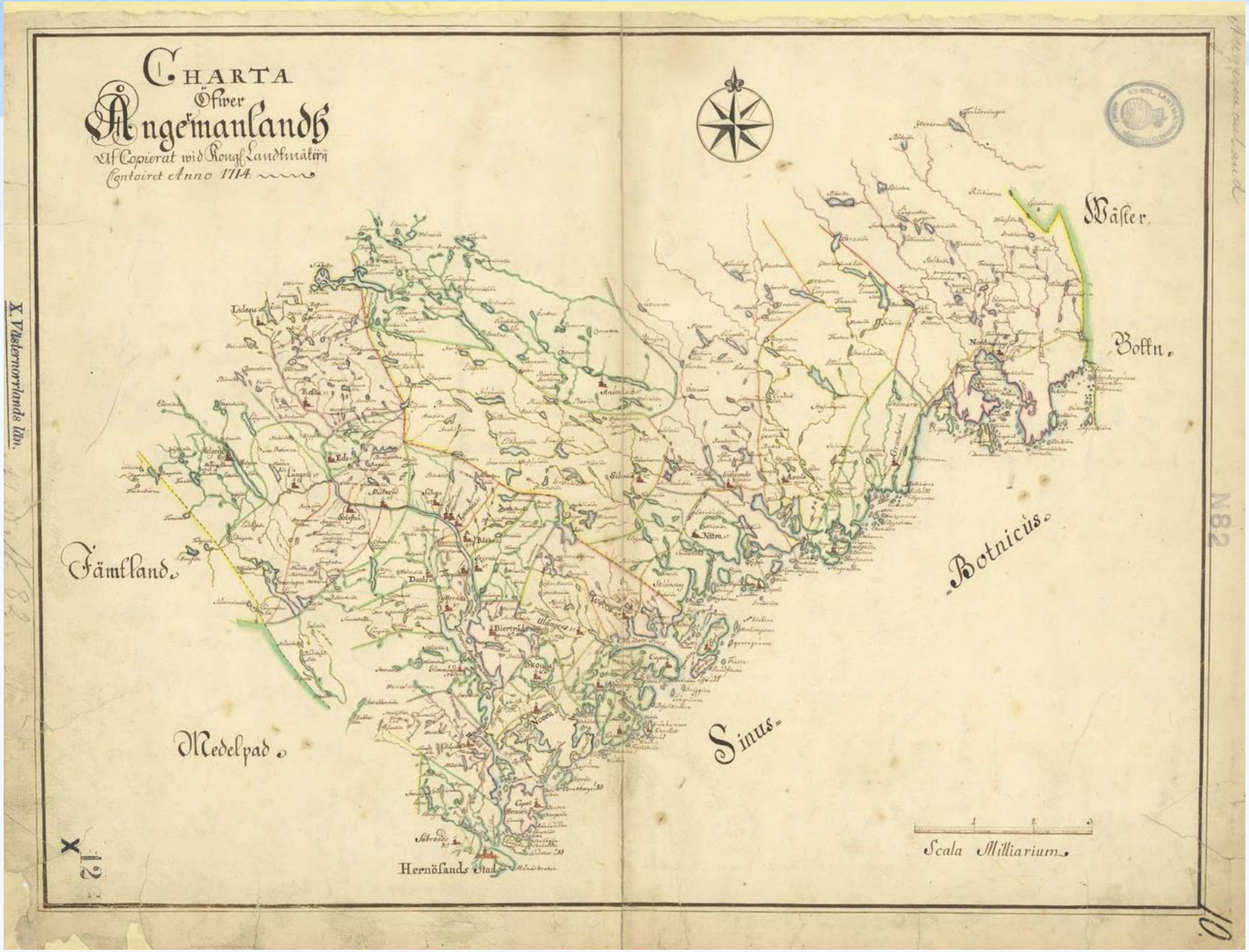

Karta över Ångermanland från 1714.

Näktergal

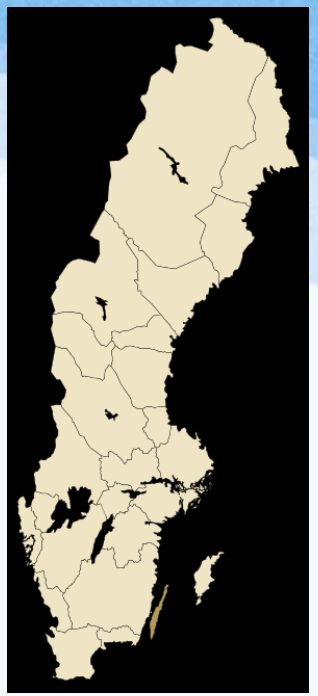

Öland

Öland fick järnväg med början på norra delen 1906 och från 1910 kunde man färdas med smalspårig järnväg från Ottenby i söder till Böda i norr, en sträcka på 151 kilometer.

Ölandssolvända

Öland

Från 1569 till 1801 var hela Öland inrättat som så kallad kunglig djurgårdsinrättning, det vill säga en kunglig jaktpark där allt villebråd skulle tillhöra kungen. [4] Detta betydde att bönderna i praktiken blev livegna (kronobönder) och att rätten till jakt starkt begränsades, bland annat förbjöds befolkningen att ha jakthundar under perioder. På södra delen av ön byggdes Karl X Gustafs mur år 1653. Syftet var att skapa ett enormt vilthägn för att förhindra att det kungliga viltet smet ut. Allmogen tvingades uppföra muren gratis under olika former av dagsverken.

ÖlandsbroBron invigdes den 30 september 1972 av kronprins Carl Gustaf. Den var Europas längsta bro ända till 1998, då Vasco da Gama-bron invigdes.n

Knölsvan

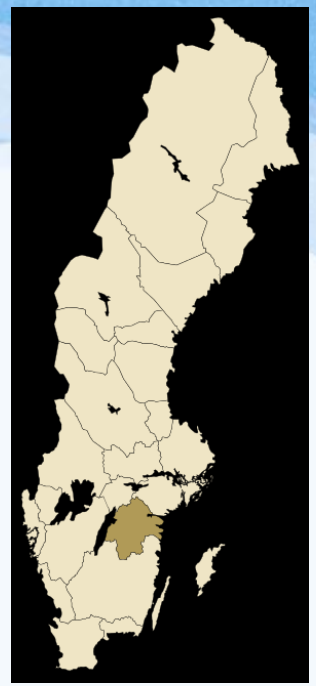

Östergötland

De äldsta spåren av människans tillvaro i Östergötland har sitt ursprung från äldre stenåldern, mer än 7 000 år före Kristus. Vid Motala, invid Motala ström, har man funnit cirka 200 000 fynd av mänsklig aktivitet i mer än 8 000 år.

Blåklint

Östergötland

För skatteuppbörden i allmänhet fanns en länsman i varje härad, liksom i övriga landet, men attungen och delar av den var i Östergötland beskattningsenhet för fastigheter. Under den senare medeltiden förlorade denna indelning av jorden sin betydelse och avlöstes av sättungen som enhet för beskattningen. Skatteuppbörden i landskapet förefaller först ha varit splittrad mellan den i Västergötland uppkomna grundskatten, gengärden, och den svealändska ledungsskatten (här kallad snäckopenning). På 1200-talet verkar den östgötske Birger jarl ha infört det västgötska skattesystemet först i hela Östergötland, därefter, med större besvär, i Svealand.

Hällristningar vid Himmelstalund i Norrköping. Alvastra kloster

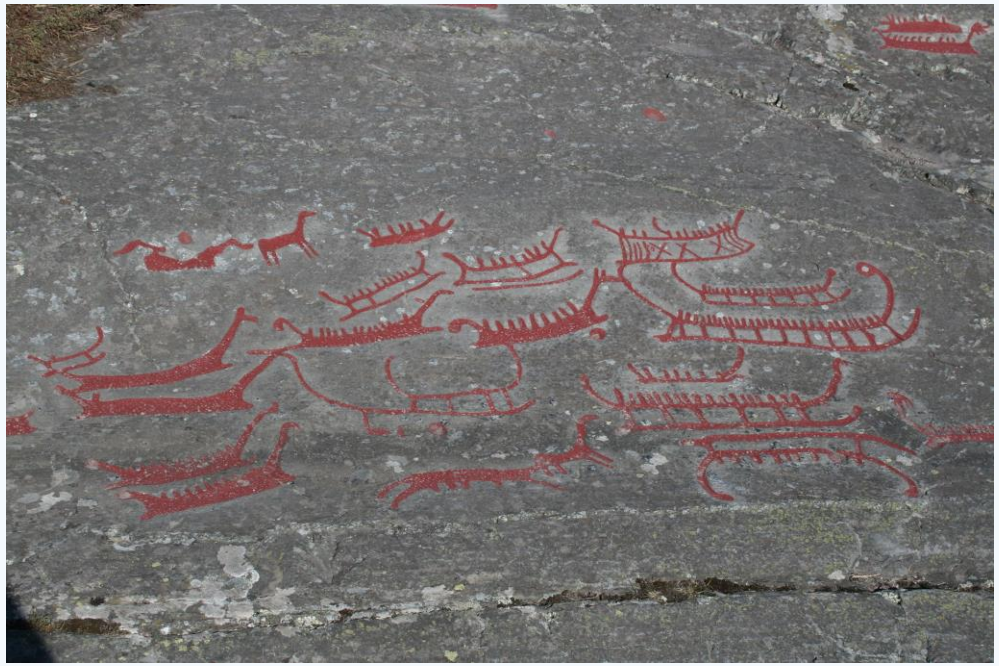

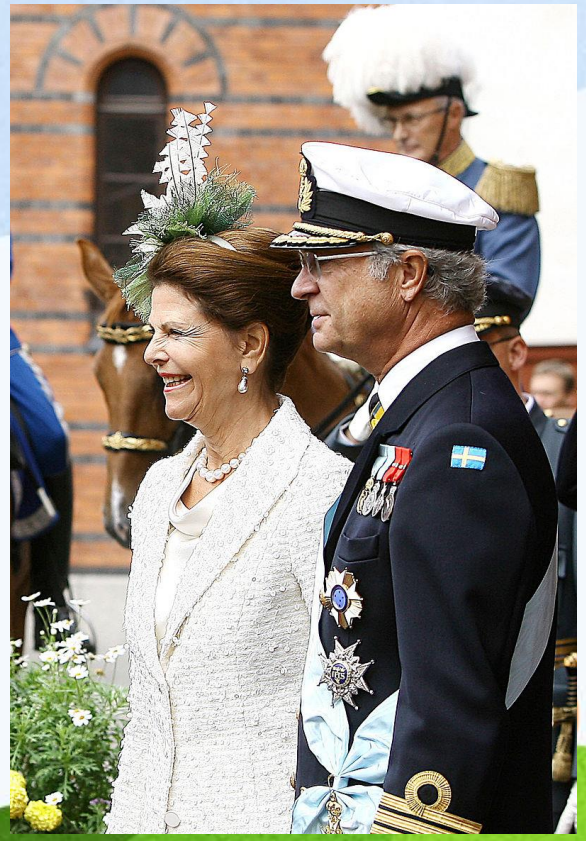

Sverige

Kung Carl XVI Gustaf och drottning Silvia.
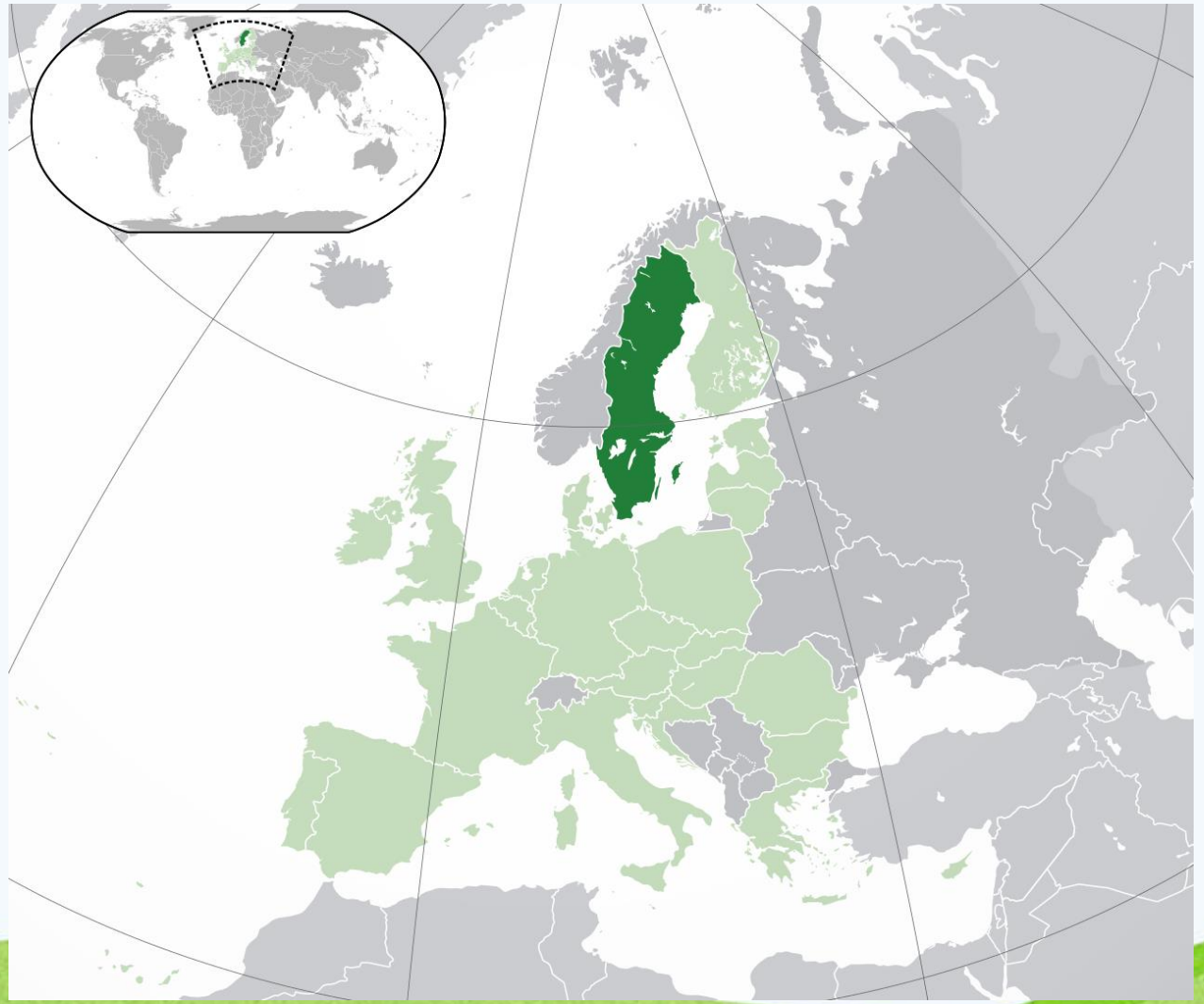
Sverige